

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 7, Issue 3, September 2019, p. 1-13

Received	Reviewed	Published	Doi Number
July 2019	August 2019	30.09.2019	10.29228/ijlet.23517

Speaking Anxiety of Prospective Turkish Language and Elementary Mathematics Teachers¹

Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ² & Hacer KOÇ DENİZ³

ABSTRACT

The aim of this quantitative study is to determine perceptions of prospective Turkish language and elementary mathematics teachers of their speaking anxiety. Prospective teachers' opinions were compared in terms of gender, department, university and grade level variables. "Prospective Teachers' Speaking Anxiety Scale" developed by Kinay ve Özkan (2014) was used to collect the data of the study. The study group includes first and fourth year prospective Turkish Language and Elementary Mathematics teachers enrolled at Fırat and Cumhuriyet Universities. Data was analyzed by using SPSS package program. Independent groups t test was used to determine whether there was a difference according to gender and department variables in the anxiety levels of teacher candidates' speech skills, and Mann Whitney U test was used when the distribution was not normal. ANOVA was used to determine whether there is any difference according to the university variable. Results with $p < 0.05$ were considered statistically significant. Results revealed statistically significant differences among prospective Turkish language and Elementary Mathematics teachers' opinions in terms of speaking anxiety.

Key Words: Prospective Turkish language teachers, prospective Elementary Mathematics teacher, speaking skill, speaking anxiety

Türkçe ve İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Konuşma Kaygıları

ÖZET

Nicel araştırma desenine göre düzenlenen bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmeni adayları ile İlköğretim Matematik öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin görüşleri cinsiyet, bölüm, üniversite ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma kapsamında verilerin toplanmasında Kinay ve Özkan (2014) tarafından geliştirilen "Öğretmen Adayları İçin Konuşma Kaygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Fırat, Kastamonu, Erciyes ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmenliği ve İlköğretim Matematik öğretmenliği 1. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının konuşma becerilerine ilişkin kaygı düzeylerinin belirlenmesinde cinsiyet ve bölüm değişkenlerine göre farklılaşma olup olmadığını belirlemede bağımsız gruplar t testi, dağılımın normal olmadığı durumlarda ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Üniversite değişkenine göre farklılık olup olmadığının belirlenmesinde ise varyans analizi yapılmıştır. Araştırma ile Türkçe ve İlköğretim Matematik öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Türkçe öğretmeni adayı, İlköğretim Matematik öğretmeni adayı, konuşma becerisi, konuşma kaygısı

¹ Bu makale 26-28 Mayıs 2016 tarihleri arasında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Belgrad Üniversitesi işbirliği ile Belgrad'da düzenlenen 2. Uluslararası Dil Eğitim ve Öğretimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim, nurigomleksiz@yahoo.com ORCID: 0000-0002-8268-0163

³ Öğretmen-MEB, hacerrr.58@hotmail.com ORCID: 0000-0001-7564-8846

1. Giriş

Dil becerileri insanları diğer canlılardan ayıran ve sosyalleşmesini sağlayan en önemli özelliklerden biridir. Vardar (2002) dil kavramını "Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan, ait olduğu toplumun üyelerince benimsenmiş sözlü ve yazılı işaretler sistemidir. Ferdinand de Saussure'e göre dil yetisinin toplumsal bir ürünü olan dil, bu yetinin bireylerce kullanılabilmesini sağlayan ve toplumca benimsenmiş olan uzlaşım bir düzendir, hem gösterenlerle gösterilenlerin birleşmesiyle oluşan bir dizge, hem de bu birleşimin ürünü olan göstergelerle bunları oluşturan ve bunların oluşturduğu öğelerin işleyiş kurallarını içeren bir düzendir." şeklinde tanımlamıştır. Tanımdan da anlaşıldığı gibi toplumlarda insanların birbirlerini anlaması ve kendilerini ifade etmelerinde en önemli unsur dildir. Dinleme, okuma, yazma, konuşma ve dil bilgisi gibi alanlara sahip olan dil becerilerinden en etkili hiç şüphesiz konuşma becerisidir (Yaman ve Suroğlu Sofu, 2013). Konuşma, Onan (2011)'a göre toplumun ortak sesbilgisi kuralları ışığında fonemlerin, ana dilinin sistemleri içerisinde süreklilik arz eden bir şekilde yeniden inşa edilmesidir. Akıldan geçenlerin sözel olarak ifade edileme biçimi olarak ta adlandırılan konuşma becerisi; duygu, düşünce, istek ve hayallerin insanlar arasında paylaşımını sağlayan bir süreçtir (Calp, 2010; Özdemir, 1992; Taşer, 2006; Yıldız, 2003).

Konuşma yapabilmek ve karşısındaki ile doğru bir iletişim içinde olabilmek için sadece dilin kurallarını bilmek yeterli değildir. Bu kuralların yanında kelimelerin seslendirilmesinde dile hâkim olmak, kelimeyi doğru söyleyebilmek, akıcılık da gereklidir. Konuşma anında konuşmacının yüz ifadeleri, duruş hareket ve mimikleri anlatılanın dinleyiciye geçmesinde büyük önem taşır. Bu sebeple konuşmacının anlattığı konuyu, dinleyici grubunun yaş, eğitim ve ilgisine göre ayarlaması gerekmektedir (Kantarıcı ve Kuşdemir, 2015). Bu ise konuşmacının kendini rahat hissetmesine ve kaygı düzeyinin düşük olmasına bağlıdır. Yani güzel ve etkili konuşabilmenin en önemli şartlarından biri kaygıyı kontrol edebilme gücüdür. Köknel (2004)'e göre kaygı doğuştan gelen, belirli olmayan, gerçekle alakasız, anlaşılması, imgelemesi, geleceğe yönelik, hoş olmayan ve insana üzüntü veren bir duygu durumudur.

Bireylerde zihinsel, fizyolojik veya psikolojik olabilecek birçok sebepten kaynaklı konuşma kaygısı olabilir. Öyle ki bireylerin konuşma kaygısını yenerek güzel ve etkili konuşabilmesi için okul hayatlarında alacakları eğitim de çok önemlidir. Eğitimin de önemli bir parçası olan konuşma hem eğitimle gelişir hem de eğitimi geliştirir. Bu doğrultuda alanyazında kaygının öğrenme ve eğitim üzerine etkilerini net olarak belirten birçok çalışma mevcuttur (Scovel, 1991; Zeidner, 1998; Wolfolk, 2007; Tekindal, 2009).

Eğitim ve öğretiminin sağlanmasında en önemli görevi yüklenenlerden biri hiç şüphesiz öğretmenlerdir. Öğretmenler ise öğretme sorumluluğunu yerine getirirken karşısındaki oluşturacakları ilk izlenimi iletişim yetenekleri ile sağlamaktadırlar. Bu noktada iletişim sağlamak için ilk ve en çok başvurulan iletişim biçimi ise konuşmadır. Çünkü konuşma bir öğretmenin en iyi bilgi ve deneyim aktarma biçimidir. Bu doğrultuda Türkiye'de yapılan çalışmalar incelendiğinde, bir yabancı dil olarak Türkçe konuşma kaygısının incelendiği çalışmalar bulunmaktadır (Sallabaş, 2012; Boyalı ve Çangal, 2015). Öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının incelenmesi üzerine çalışmaların ise genellikle genel olarak değerlendirilen çalışmalarla sınırlandırıldığı spesifik alan çalışmalarının olmadığı görülmüştür. Bu sebeple özellikle sayısal alan öğretmen adayları olan Matematik öğretmenleri ile dil öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini araştırılmaya değer olduğu alanyazına katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmeni adayları ile İlköğretim Matematik öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin görüşleri cinsiyet, bölüm, üniversite ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından karşılaştırılmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Nicel araştırma desenine göre düzenlenen bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmeni adayları ile İlköğretim Matematik öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin görüşleri cinsiyet, bölüm, üniversite ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma kapsamında verilerin toplanmasında Kinay ve Özkan (2014) tarafından geliştirilen "Öğretmen Adayları İçin Konuşma Kaygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma 2015-2016 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Ölçek "psikolojik durum", "fizyolojik belirtiler" ve "beceri ile ilgili kaygı" alt boyutlarından oluşmaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Fırat, Kastamonu, Erciyes ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve İlköğretim Matematik öğretmenliği 1. ve 4. sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Evrenin tümü örneklem olarak alınmıştır. Bu nedenle ayrıca örneklem seçimine gidilmemiştir. Öğretmen adaylarının kişisel bilgilerine ilişkin veriler Çizelge 1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Öğretmen Adaylarının Kişisel bilgilerine ilişkin Bilgiler

Cinsiyet	f	%
Kadın	346	%68,24
Erkek	161	%31,76
Bölüm	f	%
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	257	%50,69
Türkçe Öğretmenliği	250	%49,31
Üniversite	f	%
Fırat Üniversitesi	181	%35,70
Kayseri Erciyes Üniversitesi	151	%29,78
Kastamonu Üniversitesi	119	%23,47
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	56	%11,05
Sınıf	f	%
1. Sınıf	287	%56,61
4.Sınıf	220	%43,39
Toplam	507	%100

Çizelge 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının 346’sının (%68,24) kadın, 161’inin (%31,76) erkek olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının bölüm değişkenine göre dağılımları incelendiğinde 257’sinin İlköğretim Matematik öğretmenliği bölümünden, 250’sinin ise Türkçe öğretmenliği bölümünden olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde bölüm değişkeni açısından öğretmen adaylarının yaklaşık olarak benzer dağılımlarda oldukları söylenebilir. Çizelge 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan üniversitelerin öğretmen adaylarının dağılımına göre 181’inin (%35,70) Fırat Üniversitesi, 151’inin (%29,78) Kayseri Erciyes Üniversitesi, 119’unun (%23,47)

Kastamonu Üniversitesi ve 56' sınıfın (%11,05) Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinden olduğu görülmektedir. Son olarak sınıf düzeylerine göre öğretmen adaylarının 287'sinin (%56,61) 1. Sınıf düzeyinde, 220'sinin (%43,39) ise 4. Sınıf düzeyinde olduğu çizelgeden görülen sonuçlar arasındadır.

2.3. Verilerin Analizi

Veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin cinsiyet, sınıf ve bölüm değişkenine göre değerlendirilmesinde normal dağılıma uygunluk testi (Levene Testi) yapılmıştır ve varyansların homojenliği test edilmiştir. Öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının belirlenmesinde cinsiyet, sınıf ve bölüm değişkenlerine göre farklılaşma olup olmadığını belirlemede bağımsız gruplar t testi, dağılımın normal olmadığı durumlarda ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bir diğer değişken olan üniversite değişkenine göre anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemede ise varyans analizi yapılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde, araştırma sonuçlarına ilişkin elde edilen bulgular çizelgeler halinde sunulmuş ve değerlendirilmiştir.

Yapılan araştırmada öğretmen adaylarının fizyolojik belirtiler alt boyutuna ilişkin cevaplarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları Çizelge 2'de yer almaktadır.

Çizelge 2. Fizyolojik Belirtiler Alt Boyutuna İlişkin Öğretmen Adaylarının Cevaplarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

NO	Maddeler	\bar{X}	ss
1	Konuşma anında sesim titrer.	2,63	0,93
2	Konuşma anında ellerim ve ayaklarım titriyor.	2,42	1,05
3	Konuşma anında başıma ağrı giriyor.	1,66	0,88
4	Konuşma anında kalbimin çok hızlı attığını hissediyorum.	2,82	1,16
5	Konuşma anında terliyorum.	2,26	1,14
6	Konuşma anında midem bulanıyor.	1,57	0,94
7	Konuşma anında ağzım kuruyor.	2,35	1,10
8	Konuşma anında hızlı nefes alıp veriyorum.	2,52	1,17
9	Konuşma öncesi uyku sorunu yaşıyorum.	1,82	1,11
10	Konuşma öncesi iştahım kapanıyor.	1,72	1,02
11	Konuşma anında kekeleyorum.	2,09	1,09
Toplam		2,17	0,72

Çizelge 2'de öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin konuşma öncesi uyku sorunu yaşamaları (\bar{X} 1,82) ve iştahlarının kapanması (\bar{X} =1,72) ayrıca konuşma anlarında başlarına ağrı girmesi (\bar{X} =1,66) ve mide bulanması (\bar{X} =1,57) "nadiren" yaşadıkları fizyolojik belirtiler olarak ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin konuşma anında kalplerinin çok hızlı attığını hissetmelerini (\bar{X} =2,82), konuşma anında seslerinin titremesini (\bar{X} =2,63), konuşma anında hızlı nefes alıp vermelerini (\bar{X} =2,52), konuşma anında elleri ve ayaklarının titremesini (\bar{X} =2,42), konuşma anında ağzılarının kurumalarını (\bar{X} =2,35), konuşma anında terlemelerini (\bar{X} =2,26) ve konuşma anında kekeleymelerini (\bar{X} =2,09) "bazen" yaşadıkları fizyolojik belirtiler olarak ifade ettikleri görülmüştür. Buna göre öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin fizyolojik belirtilerinin orta düzeyde (\bar{X} =2,17) olduğu söylenebilir.

Çizelge 3. Fizyolojik Alt Boyuta İlişkin Bölüm Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Bölüm	n	\bar{X}	ss	sd	Levene		t	p
						f	p		
Fizyolojik	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	257	2,25	,756	505	2,533	,112	2,718	,007*
	Türkçe Öğretmenliği	250	2,08	,670					

$p < .05$

Konuşma kaygısına ilişkin fizyolojik alt boyutuna ait bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına ($t(505) = 2,718$, $p = 0,007$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu İlköğretim Matematik ve Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının fizyolojik alt boyutu arasında farklılık olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, İlköğretim Matematik öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarının ($\bar{x} = 2,25$), Türkçe öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarına ($\bar{x} = 2,08$) göre fizyolojik alt boyuta ilişkin konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 4. Fizyolojik Alt Boyuta İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene		t	p
						f	p		
Fizyolojik	Kadın	346	2,21	,704	505	,014	,907	2,088	,037*
	Erkek	161	2,07	,744					

$p < .05$

Konuşma kaygısına ilişkin fizyolojik alt boyutuna ait bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına ($t(505) = 2,088$, $p = 0,037$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu kadın ve erkek öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının fizyolojik alt boyutu arasında farklılık olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, kadın öğretmen adaylarının ($\bar{x} = 2,21$), erkek öğretmen adaylarına ($\bar{x} = 2,07$) göre fizyolojik alt boyuta ilişkin konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 5. Fizyolojik Alt Boyuta İlişkin Görüşlerinin Sınıf Değişkenine Göre MWU Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Sınıf	n	Sıra ort.	Sıralar top.	U	P
Fizyolojik	1. Sınıf	287	280,21	80420,00	24048,000	,000*
	4. Sınıf	220	219,81	48358,00		
Levene: 4,658		P = 0,031				

$p < .05$

Öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının fizyolojik alt boyutuna ilişkin MWU testi sonucuna [MWU = 24048,000; $p = .000$] göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu durum, 1. sınıf öğretmen adaylarının 4. sınıf öğretmen adaylarına göre fizyolojik alt boyutta konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 6. Üniversite Değişkenine Göre Fizyolojik Alt Boyuta İlişkin Öğretmen Adayı Görüşlerine Ait Varyans Analiz Sonuçları

Alt Ölçek	Üniversite	n	X	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Fizyolojik	Fırat Üni.	181	2,19	0,744	Gruplar Arası	0,734	3	0,245	0,472	,702
	Kastamonu Üni.	119	2,19	0,719						
	Ağrı İbrahim Çeçen Üni.	56	2,07	0,662	Gruplar İçi	261,032	503	0,519		
	Erciyes Üni.	151	2,16	0,712						
	Toplam	507	2,17	0,719	Toplam	261,766	506			
	Levene:1,10		p= 0,345							

Konuşma kaygısına ilişkin fizyolojik alt boyutuna ait ANOVA testi analiz sonuçlarına ($F(3-503)=0,472$, $p=0,702$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında üniversite değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Çizelge 7. Beceri İle İlgili alt Boyuta İlişkin Öğretmen Adaylarının Cevaplarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

NO	Maddeler	\bar{X}	ss
12	Konuşma anında kendimi rahat hissedemediğim için vurgu ve tonlamaları yapamıyorum.	2,59	1,12
13	Konuşma anında topluluğa karşı hâkimiyet kuramayacağımı düşünüyorum.	2,53	1,16
14	Konuşma anında metne bağlı kalırım.	2,87	1,10
15	Konuşma anında jest ve mimiklerimi doğru kullanamadığımı düşünüyorum.	2,53	1,12
16	Konuşma anında dinleyici kitlesini yönlendiremediğimi düşünüyorum.	2,38	1,03
17	Konuşma anında düşüncelerimi tam olarak yansıtamadığımı düşünüyorum.	2,47	1,11
Toplam		2,56	0,85

Çizelge 7'de öğretmen adaylarının konuşma becerilerine ilişkin konuşma anında metne bağlı kaldıklarını ($\bar{X}=2,87$), konuşma anında kendilerini rahat hissedemedikleri için vurgu ve tonlamaları yapamadıklarını ($\bar{X}=2,59$), konuşma anında topluluğa karşı hâkimiyet kuramayacaklarını ve jest ve mimiklerini doğru kullanmadıklarını düşündüklerini ($\bar{X}=2,53$), konuşma anında düşüncelerini tam olarak yansıtamadıklarını ($\bar{X}=2,47$) ve konuşma anında dinleyici kitlesini yönlendiremeyeceklerini düşündüklerini ($\bar{X}=2,38$) "bazen" yaşadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Buna göre öğretmen adaylarının beceri alt boyutuna ilişkin cevaplarının orta düzeyde ($\bar{X}=2,56$) olduğu söylenebilir.

Çizelge 8. Beceri Alt Boyuta İlişkin Bölüm Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Bölüm	n	\bar{X}	ss	sd	Levene		t	p
						f	p		
Beceri	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	257	2,63	,833	505	,424	,515	1,748	,081
	Türkçe Öğretmenliği	250	2,50	,856					

Konuşma kaygısına ilişkin beceri alt boyutuna ait bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına ($t_{(505)}=1,748$, $p=0,081$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu İlköğretim Matematik ve Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının beceri alt boyutu arasında farklılık olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 9. Beceri Alt Boyuta İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene		t	p
						f	p		
Beceri	Kadın	346	2,61	,866	505	2,147	,143	1,834	,067
	Erkek	161	2,46	,794					

Konuşma kaygısına ilişkin beceri alt boyutuna ait bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına ($t_{(505)}=1,834$, $p=0,067$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu, kadın ve erkek öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının beceri alt boyutu arasında farklılık olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 10. Beceri Alt Boyutuna İlişkin Sınıf Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Sınıf	n	\bar{X}	ss	sd	Levene		t	p
						f	p		
Beceri	1. sınıf	287	2,77	,856	505	2,717	,100	6,668	,000
	4. sınıf	220	2,29	,751					

$p < .05$

Konuşma kaygısına ilişkin beceri alt boyutuna ait bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına ($t_{(505)}=6,668$, $p=0,000$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu 1. Sınıf ve 2. Sınıf öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının beceri alt boyutu arasında farklılık olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, 1. Sınıftaki öğretmen adaylarının ($\bar{x}=2,77$), 2. Sınıftaki öğretmen adaylarına ($\bar{x}=2,29$) göre beceri alt boyuta ilişkin konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 11. Üniversite Değişkenine Göre Beceri Alt Boyuta İlişkin Öğretmen Adayı Görüşlerine Ait Varyans Analiz Sonuçları

Alt Ölçek	Üniversite	n	X	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Beceri	Fırat Üni.	181	2,65	0,840	Gruplar Arası	3,485	3	1,162	1,629	.182
	Kastamonu Üni.	119	2,45	0,836						
	Ağrı İbrahim Çeçen Üni.	56	2,64	0,837	Gruplar İçi	358,593	503	0,713		
	Erciyes Üni.	151	2,51	0,859						
	Toplam	507	2,56	0,846	Toplam	362,078	506			
	Levene:0,032		p=0,992							

Konuşma kaygısına ilişkin beceri alt boyutuna ait ANOVA testi analiz sonuçlarına ($F_{(3-503)}=1,629$, $p=0,182$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında üniversite değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Çizelge 12. Psikolojik Durum Alt Boyutuna İlişkin Öğretmen Adaylarının Cevaplarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

NO	Maddeler	\bar{X}	ss
18	Konuşma anında sesimin dinleyicilere yeterli derecede iletmediğimi düşünüyorum.	2,28	1,14
19	Konuşma anında göz temasından kaçınıyorum.	2,21	1,19
20	Konuşma anında eksiklerimin arandığı düşüncesindeyim.	2,58	1,19
21	Konuşma anında kendimde bilgi eksikliği hissediyorum.	2,47	1,06
22	Konuşma anında hareketli olmaktansa sabit durmayı tercih ediyorum.	2,49	1,21
23	Konuşma anında karşı cinsle göz göze gelmekten çekiniyorum.	2,37	1,27
24	Konuşma anında sözüm kesildiğinde bir daha devam edemeyeceğimi düşünüyorum.	2,12	1,15
25	Konuşma anında kimsenin beni dinlemediğini düşünüyorum.	1,95	0,99
26	Konuşma anında ortama beklenmeyen birinin her an gelebileceğini düşünüyorum.	1,74	1,04
27	Konuşma anında sürenin bir an evvel bitmesini istiyorum.	2,84	1,36
28	Konuşma anında konunun dağılacağı korkusu yaşıyorum.	2,39	1,12
29	Konuşma anında motive olamıyorum.	2,36	1,11
30	Konuşma anında kendimi baskı altında hissediyorum.	2,48	1,23
Toplam		2,35	1,25

Çizelge 12'de öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin konuşma anında kimsenin onları dinlemediğini düşünmeleri (\bar{X} 1,95) ve konuşma anında ortama beklenmeyen birinin her an gelebileceğini düşünmeleri ($\bar{X}=1,74$) "nadiren" yaşadıkları psikolojik durumlar olarak ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin konuşma anında sürenin bir an evvel bitmesini istediklerini ($\bar{X}=2,84$), konuşma anında eksiklerinin arandığı düşüncesinde olduklarını ($\bar{X}=2,58$), konuşma anında hareketli olmaktansa sabit durmayı tercih ettiklerini ($\bar{X}=2,49$), konuşma anında kendilerini baskı altında hissettikleri ($\bar{X}=2,49$), konuşma anında kendilerinde bilgi eksikliği hissettikleri ($\bar{X}=2,47$), konuşma anında konunun dağılacağı korkusu yaşadıklarını ($\bar{X}=2,39$), konuşma anında karşı cinsle göz göze gelmekten çekindiklerini ($\bar{X}=2,37$), konuşma anında motive olamadıklarını ($\bar{X}=2,36$), konuşma anında seslerini dinleyicilere yeterli derecede iletmediklerini düşündüklerini ($\bar{X}=2,28$), konuşma anında göz temasından kaçındıklarını ($\bar{X}=2,21$) ve konuşma anında sözleri kesildiğinde bir daha devam edemeyeceklerini düşündüklerini ($\bar{X}=2,12$) "bazen" yaşadıkları psikolojik durumlar olarak ifade ettikleri görülmüştür. Buna göre öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin psikolojik durumlarının orta düzeyde ($\bar{X}=2,35$) olduğu söylenebilir.

Çizelge 13. Psikolojik Alt Boyuta İlişkin Bölüm Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Bölüm	n	\bar{X}	ss	sd	Levene		t	p
						f	p		
Psikolojik	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	257	2,48	,772	505	0,455	,500	2,966	,003*
	Türkçe Öğretmenliği	250	2,28	,790					

$p < .05$

Konuşma kaygısına ilişkin psikolojik alt boyutuna ait bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına ($t_{(505)}=2,966$, $p=0,003$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu İlköğretim Matematik ve Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının psikolojik alt boyutu arasında farklılık olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, İlköğretim Matematik öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarının ($\bar{x}=2,48$), Türkçe öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarına ($\bar{x}=2,28$) göre psikolojik alt boyuta ilişkin konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 14. Psikolojik Alt Boyuta İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene		t	p
						f	p		
Psikolojik	Kadın	346	2,41	,798	505	0,483	,487	1,196	,232
	Erkek	161	2,32	,762					

Konuşma kaygısına ilişkin psikolojik alt boyutuna ait bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına ($t_{(505)}=1,196$, $p=0,232$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu kadın ve erkek öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının psikolojik alt boyutu arasında farklılık olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 15. Psikolojik Alt Boyuta İlişkin Görüşlerinin Sınıf Değişkenine Göre MWU Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Sınıf	n	Sıra ort.	Sıralar top.	U	P
Psikolojik	1. Sınıf	287	285,07	81816,50	22651,500	,000*
	4. Sınıf	220	213,46	46961,50		
Levene: 4,998		P= 0,026				

$p < .05$

Öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının psikolojik alt boyutuna ilişkin MWU testi sonucuna [MWU=22651,500; $p=.000$] göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu durum, 1. sınıf öğretmen adaylarının 4. sınıf öğretmen adaylarına göre psikolojik alt boyutta konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 16. Üniversite Değişkenine Göre Psikolojik Alt Boyuta İlişkin Öğretmen Adayı Görüşlerine Ait Varyans Analiz Sonuçları

Alt Ölçek	Üniversite	n	X	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Beceri	Fırat Üni.	181	2,45	0,767	Gruplar Arası	1,507	3	0,502	0,811	0,488
	Kastamonu Üni.	119	2,33	0,826						
	Ağrı İbrahim Çeçen Üni.	56	2,30	0,801	Gruplar İçi	311,756	503	0,620		
	Erciyes Üni.	151	2,38	0,775						
	Toplam	507	2,38	0,787	Toplam	313,263	506			
	Levene: 0,526		p=0,665							

Konuşma kaygısına ilişkin psikolojik alt boyutuna ait ANOVA testi analiz sonuçlarına göre ($F_{(3-503)}=0,811$, $p=0,488$) öğretmen adaylarının görüşleri arasında üniversite değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Çizelge 17. Konuşma Kaygısına İlişkin Bölüm Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Bölüm	n	\bar{X}	ss	sd	Levene		t	p
						f	p		
Konuşma Kaygısı	İlköğretim Matematik	257	2,44	,707	505	0,280	,597	2,941	,003*
	Türkçe Öğretmenliği	250	2,26	,712					

$p < .05$

Konuşma kaygısına ilişkin bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına ($t_{(505)}= 2,941$, $p=0,003$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu İlköğretim Matematik ve Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygıları arasında farklılık olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, İlköğretim Matematik öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarının ($\bar{x}=2,44$), Türkçe öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarına ($\bar{x}=2,26$) göre konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 18. Konuşma Kaygısına İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene		t	p
						f	p		
Konuşma Kaygısı	Kadın	346	2,39	,716	505	0,251	,616	1,660	,098
	Erkek	161	2,27	,707					

Konuşma kaygısına ilişkin bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına ($t_{(505)}= 1,660$, $p=0,098$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu kadın ve erkek öğretmen adaylarının konuşma kaygıları arasında farklılık olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 19. Konuşma Kaygısına İlişkin Sınıf Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Sınıf	n	\bar{X}	ss	sd	Levene		t	p
						f	p		
Konuşma Kaygısı	1. sınıf	287	2,52	,728	505	2,908	,089	6,145	,000
	4. sınıf	220	2,14	,638					

$p < .05$

Konuşma kaygısına ilişkin bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına ($t_{(505)}= 6,145$, $p=0,000$) göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu 1. ve 2. sınıf öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının arasında farklılık olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, 1. sınıftaki öğretmen adaylarının ($\bar{x}=2,52$), 2. Sınıftaki öğretmen adaylarına ($\bar{x}=2,14$) göre konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 20. Üniversite Değişkenine Göre Konuşma Kaygısına İlişkin Öğretmen Adayı Görüşlerine Ait Varyans Analiz Sonuçları

Ölçek	Üniversite	n	X	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Konuşma Kaygısı	Fırat Üni.	181	2,41	0,702	Gruplar Arası	1,069	3	0,356	0,696	,555
	Kastamonu Üni.	119	2,31	0,746						
	Ağrı İbrahim Çeçen Üni.	56	2,29	0,700	Gruplar İçi	257,669	503	0,512		
	Erciyes Üni.	151	2,34	0,714						
	Toplam	507	2,35	0,715	Toplam	258,738	506			
	Levene:0,859		p=0,462							

Konuşma kaygısına ilişkin ANOVA testi analiz sonuçlarına göre ($F_{(3-503)}=0,969$, $p=0,555$) öğretmen adaylarının görüşleri arasında üniversite değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4. Sonuç ve Tartışma

Türkçe öğretmeni adayları ile İlköğretim Matematik öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin görüşleri cinsiyet, bölüm, üniversite ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından karşılaştırılmıştır. Fizyolojik Belirtiler alt boyutuna ilişkin bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Ulaşılan bulgular incelendiğinde, İlköğretim Matematik öğretmeni adaylarının fizyolojik belirtiler alt boyutunda konuşma kaygılarının Türkçe öğretmeni adaylarına göre daha yüksek olduğu görülürken benzer şekilde kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre ve 1. sınıf öğretmen adaylarının 4. sınıf öğretmen adaylarına göre fizyolojik belirtiler alt boyutunda konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde de benzer sonuçlar görülmektedir (Katrancı ve Kuşdemir, 2015; Sevim ve Gedik, 2014).

Bir diğer alt boyut olan beceri ile ilgili kaygı alt boyutuna ilişkin bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında yalnızca sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Ulaşılan bulgular 1. sınıf öğretmen adaylarının beceri ile ilgili kaygı düzeylerinin 4. sınıf öğretmen adaylarından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durumu sınıf düzeyine paralel artan özgüven ve özyeterlik algısına bağlamak mümkündür. Literatür incelendiğinde Özkan ve Kinay (2015) tarafından yapılan çalışmada da mevcut çalışmayı destekler nitelikteki öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının sınıf düzeylerine ve alanlarına göre, fizyolojik belirtiler alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarda ve toplam kaygı puanlarında, anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna erişilmiştir. Aynı çalışmada yine öğretmen adaylarının konuşma kaygıları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bir diğer çalışma olan Çakmak ve Hevedanlı'nın (2004) yaptıkları çalışmada da mevcut çalışmayla benzer şekilde alt sınıflardaki öğretmen adaylarının üst sınıflardaki öğretmen adaylarına göre kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çalışmaya dair üçüncü alt boyut olan Psikolojik Durum alt boyutuna ilişkin bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına göre öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm ve sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Ulaşılan bulgular incelendiğinde, İlköğretim Matematik

öğretmeni adaylarının psikolojik durum alt boyutunda konuşma kaygılarının Türkçe öğretmeni adaylarına göre daha yüksek olduğu görülürken benzer şekilde 1. sınıf öğretmen adaylarının 4. sınıf öğretmen adaylarına göre psikolojik durum alt boyutunda konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Özkan ve Kinay (2015)'in çalışmalarında da dil yeterlilikleri daha gelişmiş olan dil alan öğretmen adaylarının bu konudaki becerilerini kullanma yeterliliklerinin daha gelişmiş olduğu görülmektedir. Bir diğer hususta kaygıya yönelik yapılan birçok çalışmada yine cinsiyetin kaygı üzerine önemli bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Doğan ve Çoban, 2009; Melanlıoğlu ve Demir, 2013; Yenilmez ve Özbey, 2006). Bu durumda cinsiyet değişkeninin genel olarak konuşma kaygısı üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını söylemek mümkündür.

Konuşma Kaygısına ilişkin analiz sonuçlarına genel olarak bakıldığında öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm ve sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Ulaşılan bulgular incelendiğinde, İlköğretim Matematik öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının Türkçe öğretmeni adaylarına göre daha yüksek olduğu görülürken benzer şekilde 1. sınıf öğretmen adaylarının 4. sınıf öğretmen adaylarına göre konuşma kaygılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Temiz (2013)'in yaptığı çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının Müzik öğretmeni adaylarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlardan da anlaşılacağı üzere konuşma kaygısının farklı branşlarda farklı özellikler gösterebileceği görülmüştür. Bu sebeple öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini nelerin etkilediği üzerine derinlemesine çalışmaların yapılması gerekmektedir.

4. Öneriler

- Öğretmenlik mesleği açısından bir topluluğun önünde konuşmanın önemi oldukça büyüktür. Lakin alan yazın incelendiğinde bu konuya dair daha fazla çalışmanın yapılması önerilmektedir. Konuşma kaygısının nedenlerinin bulup bunlara dair çözümler üretilmesi, bu öğretmenlerin yetiştireceği nesiller açısından ayrıca önemlidir.
- Eğitim fakültelerinin ders programlarına etkili konuşma ve diksiyon derslerinin konulması ve öğretmen adaylarının bu derslerle konuşma kaygılarını yenmeleri sağlanmalıdır
- Araştırmadan elde edilen en önemli sonuçlardan biri sınıf düzeyi değişkenine göre öğretmen adaylarının konuşma kaygıları arasında anlamlı farklılığın olmasıdır. Bu bulgu doğrultusunda öğretmen adaylarına üniversitenin ilk yıllarında konuşma ve diksiyon dersleri verilerek konuşma kaygılarını daha erken yenmeleri sağlanmalıdır.
- Alan değişkeninin konuşma kaygısı üzerinde etkili olduğu sonucundan yola çıkarak, öğretmen adaylarına üniversitede branş farklılığı gözetilmeksizin konuşma becerilerini geliştirecek görev ve sorumluluklar verilmelidir.

Kaynakça

- Çakmak, Ö. ve Hevedenali, M. (2004). *Biyoloji öğretmen adaylarının kaygılarını etkileyen etmenler*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Boyalı, E. ve Çangal, Ö. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Bosna-Hersekli öğrencilerin konuşma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 4(1), 349-368.
- Calp, M. (2010). *Özel Eğitim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

- Doğan, T. ve Çoban, A.E (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 157-168.
- Kantarıcı, M. ve Kuşdemir, Y. (2015). Öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının incelenmesi: sözlü anlatım dersine yönelik bir uygulama. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 415-445.
- Kinay, İ. ve Özkan, E. (2014). Öğretmen adayları için konuşma kaygısı ölçeği (öakkö) geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5),1747- 1760.
- Köknel, Ö. (2004). *Korkular, Takıntılar, Saplantılar (5. Basım)*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Melanlıoğlu, D. ve Demir, T. (2013) Türkçe öğrenen yabancılar için konuşma kaygısı ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (3), 389-404.
- Özdemir, E. (1992). *Güzel ve Etkili Konuşma*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Özkan, E. ve Kinay, İ. (2015). Öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının incelenmesi (ziya gökalp eğitim fakültesi örneği). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(3), 1290-1301.
- Sallabaş, M.E. (2012). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin konuşma kaygılarının değerlendirilmesi, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish*, 7(3), 2199-2218.
- Scovel, T. (1991). The effect of affect on foreign language learning: A review of the anxiety research. In E. K. Horwitz and D. J. Young, *Language Anxiety: From Theory and research to Classroom Implications*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.
- Sevim, O. ve Gedik, M. (2014). Ortaöğretim Öğrencilerinin Konuşma Kaygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, 52, 379-393.
- Taşer, S. (2006). *Konuşma Eğitimi*. Papirüs Yayınevi, İstanbul.
- Tekindal, S. (2009). *Duyuşsal özelliklerin ölçülmesi için araç oluşturma*. Ankara: PegemA.
- Temiz, E. (2013). Speech anxiety of music and Turkish language teacher candidates. *Journal Of Educational And Instructional Studies In The World*, 3(2), 101-105.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*, İstanbul: Multilingual Yayınları
- Woolfolk, A. (2007). *Educational psychology*. Boston: Pearson.
- Yaman, H. ve Suroğlu Sofu, M. (2013). Öğretmen adaylarına yönelik konuşma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(3), 41-50.
- Yıldız, C. (2003). *Ana dili öğretiminde çağdaş yaklaşımlar ve Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Zeidner, M. (1998). *Test anxiety: The State of the Art*. New York: Plenum Press.